

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

КОНЦЕПЦИЈА

**ЗА ДРЖАВНА МАТУРА, УЧИЛИШНА МАТУРА И ЗАВРШЕН
ИСПИТ ВО ЈАВНОТО СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ**

Скопје, 2013

Работна група за изработка на Концепцијата:

м-р Катица Спасовска Бинчева

Трајанка Аврамоска

Решат Рамадани

м-р Гордана Бабоска

во соработка со советниците од Државниот испитен центар, Бирото за развој на образованието и Центарот за стручно образование и обука.

СОДРЖИНА

ВОВЕД

1. Потреба од измени на моделот за државна матура	3
2. Модели на испити	6
2.1 Државна матура во гимназиското образование	7
2.2 Училишна матура во гимназиското образование	8
2.3 Државна матура во четиригодишното средно стручно образование....	9
2.4 Завршен испит во четиригодишното средно стручно образование.....	10
2.5 Државна матура во средното уметничко образование.....	12
2.6 Училишна матура во средното уметничко образование.....	13
3. Начин на оценување.....	14
4. Критериуми за избор на наставни предмети за полагање на матура и завршен испит и избор на проектна задача.....	15

Вовед

Воведувањето на државната матура е еден од позначајните проекти од областа на образованието во Република Македонија. Подготовките за негова имплементација беа многубројни, комплексни и се одвиваа во подолг временски период. За успешна реализација на овој проект се вложени многу човечки, материјални, временски и други ресурси.

Сите досегашни активности во врска со матурата ги планираа и реализираа вработените од Државниот испитен центар (до 2009 година Сектор за вреднување на постигањата на учениците при Бирото за развој на образованието) во соработка со: Министерството за образование и наука, Државниот просветен инспекторат, Бирото за развој на образованието, Центарот за стручно образование и обука, Центарот за образование на возрасни, училиштата и надворешните соработници.

За успешно воведување на државната матура направен е широк спектар на активности. Изготвени се голем број на документи и тоа: Концепција за матура и завршен испит, испитни програми за сите наставни предмети кои се вклучени во државната матура (над 150, дел од нив подоцна се ревидирани), правилници, процедури, упатства, брошури. Обезбеден е потребниот хардвер и изработен соодветен софтвер. Спроведени се многу обуки, како за вработените од ДИЦ, така и за надворешните соработници.

Во периодот од 2001-2007 година се реализирани 7 пилот тестирања за државна матура (6 на примерок, 1 на цела популација од 17 500 ученици, секој ученик по два предмети). Целта на овие пилотирања беше да се добијат сознанија за квалитетот на мерните инструменти - тестовите, да се проверат процедурите за спроведување на државна матура и да се тестира информатичко-технолошкиот систем за поддршка на целокупниот процес на спроведување на испитите. Сите овие пилотирања придонесоа за успешна реализација на државната матура и сведување на можните ризици на минимум.

Спроведувањето на државната матура во четиригодишното средно образование има за цел:

- подигање на општото ниво на знаења, умеења и способности кај учениците;
- следење и контрола на реализацијата на наставните програми;
- заокружување на образованието со испит и стекнување диплома за завршено средно образование;
- поквалитетна и поправедна селекција при влезот во високото образование;
- информирање на учениците, родителите и образовните институции за постигањата на учениците добиени по пат на валидни и веродостојни мерења.

Прв официјален документ со кој е дефиниран моделот на испити на крајот од средното четиригодишно образование е **Концепцијата за матура и за завршен испит во јавното средно образование во Република Македонија** донесена во 2005 година, која потоа во два наврати беше изменета и дополнета, согласно потребните предуслови за нејзина поуспешна реализација.

Со овој значаен документ во четиригодишното средно образование, се предвидени следните модели на испити: **државна матура, училишна матура и завршен испит**. Заедничко за сите видови на испити од овој модел е што секој од нив се состои од три дела и тоа: **задолжителен дел, избран дел и проектна задача**.

Државната матура во Република Македонија за гимназиското и средното стручно образование започна да се реализира во 2008 год. со нејзината прва фаза: **2 екстерни, 2 интерни предмети и проектна задача**. Во 2009 година беа направени огромни напори за вклучување на учениците од уметничкото образование во државната матура, со што државната матура стана достапна и за учениците од овој вид на средно образование.

До 2013 година матурата остана со два екстерни предмети поради обемните обврски и активности во врска со формирањето на ДИЦ како независна институција, недостиг на материјални средства, како и недоволната екипираност со кадар.

1. Потреба од измени на моделот за државна матура

Досегашното повеќегодишно искуство од спроведување на државната матура, покажа дека се потребни измени во концептот за државна матура. Притоа, моделите за: училишна матура во гимназиското образование, завршен испит во средното стручно образование и училишна матура во уметничкото образование остануваат непроменети.

При креирање на новите модели на испити за државна матура пред сè се земено предвид:

- општите цели на образованието;
- наставните планови и програми за гимназиското, четиригодишното средно стручно и средното уметничко образование;
- еднаков број на екстерни и интерни испити за сите ученици;
- искуството од спроведувањето на државната матура во нашата држава;
- резултатите што нашите ученици ги покажуваат на меѓународните тестирања;
- структурата на матурскиот испит во некои европски земји.

Концептот за државна матура предвиден во овој документ, вклучува три задолжителни екстерни предмети за учениците од сите три вида на средно четиригодишно образование. За учениците од гимназиско и средно стручно образование кои опфаќаат околу 99 % од вкупниот број на матуранти, задолжителни предмети се мајчин јазик, странски јазик и математика. За учениците од средното уметничко образование, наместо математика задолжителен предмет е историја. Причината за тоа е што според наставните планови за овој вид на образование, предметот математика воопшто не се изучува.

Зошто мајчин јазик?

1. Мајчиниот јазик мора секој добро да го познава, токму поради придавката „мајчин“.

2. Застапеност во наставните планови. Според бројот на часови со кој е застапен предметот мајчин јазик до V одделение е на прво место. Во VI, VII, VIII и IX одд. е застапен со ист фонд на часови како и математика. Во гимназиското образование се изучува со 4 часа неделен фонд од I - IV година, а во средното стручно и средно уметничко образование е застапен со 3 часа неделен фонд.

3. Висока прогностичка вредност. Познато е дека мајчиниот јазик има многу висока прогностичка вредност¹. Притоа, услов е оценките да се добиени не само врз основа на затворени прашања, туку и прашања од отворен тип, како на пример есејските прашања, односно да има доволна застапеност на прашања од повисоките когнитивни нивоа според Блум (примена, анализа, вреднување, синтеза), како и прагот на положеност да не е низок.

¹ Врз основа на оценките добиени на одреден степен на образование (во случајот средно образование), може да се прогнозира успехот на ученикот во наредниот степен на образование.

4. Земени се предвид **европските и светските искуства**, каде мајчиниот јазик без исклучок е дел од матурските испити, независно дали тие се реализираат на интерно или на екстерно ниво, или, комбинирано.

5. Резултатите од учеството во **меѓународните студии** (ПИСА, ПИРЛС) за **оспособеноста** на нашите ученици за читање со разбирање, покажуваат дека и понатаму треба напорно да работиме за да ги подобриме.

Зошто странски јазик?

1. Познавањето на барем еден **странски јазик** денес е неопходно за секој млад човек за да биде успешен.

2. **Застапеност во наставните планови.** Со новите наставни планови за основно образование, англискиот јазик се изучува уште во прво одделение. Во I и II одд. е застапен со 2 часа, од III - IX со 3 часа неделен фонд. Вториот странски јазик е застапен од VI - IX одд. со 2 часа неделен фонд.

Во сите три вида на средно образование **првиот странски јазик** се изучува во текот на сите четири години, а **вториот странски јазик** во гимназиско и уметничко образование се изучува сите четири години, додека во средно стручно се изучува само во прва и втора година.

Зошто математика?

1. **Застапеност во наставните планови.** Математика е еден од темелните наставни предмети во основното образование. Изучувањето на овој наставен предмет започнува уште од прво одделение. Дури и во предучилишните установи - градинките се изучуваат содржини од математика. Овој наставен предмет се изучува во текот на сите девет години од основното образование и тоа со 4 часови неделен фонд. Според бројот на часови со кој е застапен предметот математика од I - V одделение е на второ место, после мајчиниот јазик. Во VI, VII, VIII и IX одделение математика е застапена со ист фонд на часови како и мајчин јазик.

Во гимназиското образование математиката се изучува со најмалку 3 часа неделен фонд I - IV година, а во средното стручно образование математиката е исто така застапена, но со различен фонд на часови во пооделните струки.

2. **Висока прогностичка вредност.** Математиката е предмет кој има висока прогностичка вредност, при одредени услови, како на пример: прагот на положеност да не е многу низок, оценките да се добиени не само врз основа на затворени прашања, туку и прашања од отворен тип, односно задачи со целосна постапка на решавање.

- 3. Развивање на мисловните процеси.** Со изучување на математиката се развива логичкото мислење, се стекнува способност за изведување на логички заклучоци. Знаењето на математиката како наставен предмет е значајно за развивањето на мисловните процеси како што се: анализа, синтеза, апстрахирање и воопштување. Математиката помага за разрешување на проблемски ситуации и воведување во истражувачки постапки.

Развиеното логичко мислење помага за полесно совладување на содржините и од останатите предмети. Сфаќањето „мене не ми оди математика, па поради тоа ќе студирам медицина“ е погрешно. Логиката во медицината е неопходна, пред сè за правилно поврзување на нештата и поставување на точна дијагноза, што е потребен предуслов за успешно лечење.
- 4. Потреба од кадри.** Во нашата држава постои суфицит на кадри од областа на општествените науки. Сеуште голем број на кандидати „бегалќи“ од математика, се запишуваат на општествени науки. Бројот на заинтересирани кандидати за технички науки веќе подолго време е мал. Поради тоа, во последно време се прават напори поголем број млади да се мотивираат за студирање на технички науки, што не би било можно без математика.
- 5. „Математиката е кралица на науките“** - Јохан Карл Фридрих Гаус - познат германски математичар, кој живеел во втората половина на XVIII и првата половина на IX век.
- 6. Мотивација.** Наставниците по математика би биле помотивирани да работат повеќе за постигнување на повисоки резултати. Учениците исто така би биле помотивирани да вложуваат напори за повисоки постигања по математика.
- 7. Резултатите на нашите ученици по математика во рамките на меѓународните студии ПИСА и ТИМСС,** исто така покажуваат дека во иднина треба во оваа област повеќе да работиме, за да ги подобриме.

2. МОДЕЛИ НА ИСПИТИ

Моделите на испити на крајот од средното четиригодишно образование се засновани на општите цели на образованието, концептот на средното образование, како и структурата на наставните планови и програми за гимназиското, четиригодишното средно стручно и средното уметничко образование.

Наставниот план за гимназиското образование вклучува: задолжителни предмети, изборни предмети и проектни активности. Примарната цел на овој вид на образование е да ги подготви учениците за универзитетски студии.

Структурата на наставните планови за четиригодишното средно стручно образование е следната: општообразовни предмети, стручни предмети, практична обука, изборна настава, факултативна настава и слободни часови на училиштето. Општообразовните предмети се делат на: заеднички предмети и предмети во функција на структурата. Стручните предмети може да бидат: заеднички предмети за структурата и предмети карактеристични за образовниот профил. Основната цел на средното стручно образование е да ги подготви и оспособи учениците за вработување - вклучување во пазарот на трудот, но и за нивно вклучување во високото образование.

Во средното уметничко образование наставните планови се дизајнирани на следниот начин: општо образование, стручно образование, изборна настава и задолжителни изборни активности. Делот стручно образование опфаќа: заеднички предмети за одделна насока и предмети карактеристични за одделен образовен профил.

Со оваа Концепција се опфатени следните модели на испити:

- **државна матура** во гимназиското образование;
- **училишна матура** во гимназиското образование²;
- **државна матура** во средното стручно образование;
- **завршен испит** во средното стручно образование³;
- **државна матура** во средното уметничко образование и
- **училишна матура** во средното уметничко образование⁴.

Сите наведени модели на испити имаат иста основна структура, односно секој од нив се состои од **задолжителен дел, изборен дел и проектна задача**.

Државната матура има двојна улога: селективна и сертификатна. Притоа, треба да се има предвид дека кај државната матура е понагласена селективната улога.

² Овој модел на испити е преземен од постојната Концепција за матура и за завршен испит.

³ Овој модел на испити е преземен од постојната Концепција за матура и за завршен испит.

⁴ Овој модел на испити е преземен од постојната Концепција за матура и за завршен испит.

Училишната матура и завршниот испит имаат само сертификатна улога. Сепак, мора да се нагласи дека во Концепцијата е обезбедена доволно добра поврзаност помеѓу државната матура и училишната матура, односно завршниот испит. За кандидатите кои примарно ќе полагаат училишна матура или завршен испит, во овој документ им се дава можност во некоја од наредните години да полагаат и државна матура.

2.1 Државна матура во гимназиското образование

Државната матура во гимназиското образование освен тоа што е во функција на завршен дел на средното образование, има за цел да послужи и за селекција на кандидатите при влез во високото образование.

Државната матура се полага според посебни испитни програми кои се темелат на наставните програми за соодветните наставни предмети.

Државната матура се состои од: **задолжителен дел, изборен дел и проектна задача.**

- 1. Задолжителниот дел** се состои од три општообразовни наставни предмети и тоа: македонски јазик и литература или албански јазик и литература или турски јазик и литература, математика и странски јазик.
- 2. Изборниот дел** се состои од еден општообразовен наставен предмет, кој ученикот го избира од понудена листа на наставни предмети⁵.
- 3. Проектната задача** е проучување на проблем кој ученикот го избира од некој (некои) од наставните предмети или пошироко од образовните области.

Проектната задача има за цел да ја провери оспособеноста на учениците за:

- самостојно планирање, проучување и истражување на одделни проблеми;
- самостојно користење на извори на информации и информатичка технологија;
- планирање и изведување на експерименти;
- презентирање на добиените сознанија од проучувањето.

Ученикот има право покрај четирите наставни предмети и проектната задача кои задолжително треба да ги полага, да избере и други, најмногу два предмети од листата на предмети за изборниот дел на државната матура. Овие дополнителни испити на ученикот му овозможуваат пошироки предуслови за влез во високото образование.

⁵ Види ЛИСТА 1 во Прилози на Концепцијата.

Начин на проверка на знаењата, умеењата и способностите на учениците

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на учениците и оценувањето за сите наставни предмети од **задолжителниот дел** на државната матура се врши **екстерно**⁶. Екстерните испити од државната матура се полагаат **електронски и/или писмено**.

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на учениците и оценувањето за наставниот предмет од **изборниот дел** на државната матура се врши **интерно**.

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на кандидатите за изготвување и презентирање на **проектната задача** се врши **интерно**.

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на кандидатите за секој од двата **дополнителни испити** се врши **интерно**.

2.2 Училишна матура во гимназиското образование⁷

Училишната матура во гимназиското образование е наменета за учениците кои не се определиле за државна матура. Нејзината улога е сертификатна.

Училишната матура се полага според посебни испитни програми кои се темелат на наставните програми за соодветните наставни предмети. Испитните програми за училишна матура се направени на пониско (базично) ниво во споредба со испитните програми за државна матура.

Училишната матура се состои од: **задолжителен дел, изборен дел и проектна задача**.

1. Задолжителниот дел се состои од еден наставен предмет и тоа: македонски јазик и литература или албански јазик и литература или турски јазик и литература.

2. Изборниот дел се состои од еден општообразовен наставен предмет, кој ученикот го избира од понудена листа на наставни предмети⁸.

Проектната задача е проучување на проблем кој ученикот го избира од некој (некои) од наставните предмети или пошироко од образовните области.

⁶ Проверувањето и оценувањето се изведува од страна на надворешни, независни оценувачи.

⁷ Овој модел на испити е преземен од постојната Концепција за матура и за завршен испит.

⁸ Види ЛИСТА 2 во Прилози на Концепцијата.

Проектната задача има за цел да ја провери оспособеноста на учениците за:

- самостојно планирање, проучување и истражување на одделни проблеми;
- самостојно користење на извори на информации и информатичка технологија;
- планирање и изведување на експерименти;
- презентирање на добиените сознанија од проучувањето.

Начин на проверка на знаењата, умењата и способностите на учениците

Проверувањето на знаењата, умењата и способностите на учениците и оценувањето за сите наставни предмети од **задолжителниот, изборниот дел и проектната задача** во рамките на училишната матура, се врши **интерно**.

Испитните програми за испитите од училишната матура се изготвуваат екстерно, а спроведувањето на испитите и оценувањето се изведува **интерно и писмено** од страна на училишни предметни комисији. По потреба, заради проверка на релијабилноста на оценувањето во различни училишта, одреден примерок на трудови може да бидат и екстерно проверени.

Проверувањето на знаењата, умењата и способностите на кандидатите за изготвување и презентирање на **проектната задача** се врши **интерно**.

2.3 Државна матура во четиригодишното средно стручно образование

Државната матура во четиригодишното средно стручно образование, освен тоа што претставува завршен дел на средното стручно образование, има за цел да послужи и за селекција на кандидатите при влез во високото образование.

Државната матура се полага според посебни испитни програми кои се темелат на наставните програми за соодветните наставни предмети.

Државната матура се состои од: **задолжителен дел, изборен дел и проектна задача**.

1. Задолжителниот дел се состои од три општообразовни наставни предмети и тоа: македонски јазик и литература или албански јазик и литература или турски јазик и литература, математика и странски јазик.

2. Изборниот дел се состои од еден стручен наставен предмет, кој ученикот го избира од понудена листа на наставни предмети⁹.

⁹ Види ЛИСТА 3 во Прилози на Концепцијата.

3. Проектната задача е проучување на проблем кој ученикот го избира од некој (некои) од наставните предмети или пошироко од образовните области.

Проектната задача има за цел да ја провери оспособеноста на учениците за:

- самостојно планирање, проучување и истражување на одделни проблеми;
- самостојно користење на извори на информации и информатичка технологија;
- планирање и изведување на експерименти;
- презентирање на добиените сознанија од проучувањето.

Ученикот има право покрај четирите наставни предмети и проектната задача кои задолжително треба да ги полага, да избере и други, најмногу два предмети од листата на предмети за изборниот дел на државната матура. Овие дополнителни испити на ученикот му овозможуваат пошироки предуслови за влез во високото образование.

Начин на проверка на знаењата, умеењата и способностите на учениците

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на учениците и оценувањето за сите наставни предмети од **задолжителниот дел** на државната матура се врши **екстерно**¹⁰. Екстерните испити од државната матура се полагаат **електронски и/или писмено**.

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на учениците и оценувањето за наставниот предмет од изборниот дел на државната матура се врши **интерно**.

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на кандидатите за изготвување и презентирање на **проектната задача** се врши **интерно**.

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на кандидатите за секој од двата **дополнителни испити** се врши **интерно**.

2.4 Завршен испит во четиригодишното средно стручно образование¹¹

Завршниот испит во четиригодишното средно стручно образование е наменет за учениците кои не се определиле за државна матура. Неговата улога е сертификатна.

¹⁰ Проверувањето и оценувањето се изведува од страна на надворешни, независни оценувачи.

¹¹ Овој модел на испити е преземен од постојната Концепција за матура и за завршен испит.

Завршниот испит се полага според посебни испитни програми кои се темелат на наставните програми за соодветните наставни предмети.

Завршниот испит се состои од: **задолжителен дел, изборен дел и проектна задача.**

- 1. Задолжителниот дел** се состои од еден наставен предмет и тоа: македонски јазик и литература или албански јазик и литература или турски јазик и литература.
- 2. Изборниот дел** се состои од еден стручен наставен предмет, кој ученикот го избира од понудена листа на наставни предмети¹².
- 3. Проектната задача** е проучување на проблем кој ученикот го избира од некој (некои) од наставните предмети или пошироко од образовните области.

Проектната задача има за цел да ја провери оспособеноста на учениците за:

- самостојно планирање, проучување и истражување на одделни проблеми;
- самостојно користење на извори на информации и информатичка технологија;
- планирање и изведување на експерименти;
- презентирање на добиените сознанија од проучувањето.

Начин на проверка на знаењата, умеењата и способностите на учениците

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на учениците и оценувањето за сите наставни предмети од **задолжителниот, изборниот дел и проектната задача** во рамките на завршниот испит, се врши **интерно**¹³.

Испитните програми за испитите од завршниот испит се изготвуваат екстерно, а спроведувањето на испитите и оценувањето се изведува **интерно и писмено** од страна на училишни предметни комисиии. По потреба, заради проверка на релијабилноста на оценувањето во различни училишта, одреден примерок на трудови може да бидат и екстерно проверени.

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на кандидатите за изготвување и презентирање на **проектната задача** се врши **интерно**.

¹² Види ЛИСТА 3 во Прилози на Концепцијата.

¹³ Проверувањето и оценувањето се изведува од страна на училишни предметни комисиии.

2.5 Државна матура во средното уметничко образование

Државната матура во средното уметничко образование освен тоа што е во функција на завршен дел на средното образование, има за цел да послужи и за селекција на кандидатите при влез во високото образование.

Државната матура се полага според посебни испитни програми кои се темелат на наставните програми за соодветните наставни предмети.

Државната матура се состои од: **задолжителен дел, изборен дел и проектна задача.**

1. Задолжителниот дел се состои од три општообразовни наставни предмети и тоа: македонски јазик и литература или албански јазик и литература или турски јазик и литература, историја и странски јазик.

2. Изборниот дел се состои од еден стручен наставен предмет, кој ученикот го избира од понудена листа на наставни предмети¹⁴.

3. Проектната задача е проучување на проблем кој ученикот го избира од некој (некои) од наставните предмети или пошироко од образовните области.

Проектната задача има за цел да ја провери оспособеноста на учениците за:

- самостојно планирање, проучување и истражување на одделни проблеми;
- самостојно користење на извори на информации и информатичка технологија;
- планирање и изведување на експерименти;
- презентирање на добиените сознанија од проучувањето.

Ученикот има право покрај четирите наставни предмети и проектната задача кои задолжително треба да ги полага, да избере и други, најмногу два предмети од листата на предмети за изборниот дел на државната матура. Овие дополнителни испити на ученикот му овозможуваат пошироки предуслови за влез во високото образование.

Начин на проверка на знаењата, умеењата и способностите на учениците

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на учениците и оценувањето за сите наставни предмети од **задолжителниот дел** на државната матура се врши

¹⁴ Види ЛИСТА 4, ЛИСТА 5 и ЛИСТА 6 во Прилози на Концепцијата.

екстерно¹⁵. Екстерните испити од државната матура се полагаат **електронски и/или писмено**.

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на учениците и оценувањето за наставниот предмет од изборниот дел на државната матура се врши **интерно**.

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на кандидатите за изготвување и презентирање на **проектната задача** се врши **интерно**.

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на кандидатите за секој од двата **дополнителни испити** се врши **интерно**.

2.6 Училишна матура во средното уметничко образование¹⁶

Училишната матура во средното уметничко образование е наменета за учениците кои не се определиле за државна матура. Нејзината улога е сертификатна.

Училишната матура се полага според посебни испитни програми кои се темелат на наставните програми за соодветните наставни предмети.

Училишната матура се состои од: **задолжителен дел, изборен дел и проектна задача**.

1. Задолжителниот дел се состои од еден наставен предмет и тоа: македонски јазик и литература или албански јазик и литература или турски јазик и литература.

2. Изборниот дел се состои од еден стручен наставен предмет, кој ученикот го избира од понудена листа на наставни предмети¹⁷.

3. Проектната задача е проучување на проблем кој ученикот го избира од некој (некои) од наставните предмети или пошироко од образовните области.

Проектната задача има за цел да ја провери оспособеноста на учениците за:

- самостојно планирање, проучување и истражување на одделни проблеми;
- самостојно користење на извори на информации и информатичка технологија;
- проектирање на соодветни решенија за изработка на одделни продукти или сценски изведби;
- презентирање на добиените сознанија, изработениот продукт и сценската изведба.

¹⁵ Проверувањето и оценувањето се изведува од страна на надворешни, независни оценувачи.

¹⁶ Овој модел на испити е преземен од постојната Концепција за матура и за завршен испит.

¹⁷ Види ЛИСТА 4, ЛИСТА 5 и ЛИСТА 6 во Прилози на Концепцијата.

Начин на проверка на знаењата, умеењата и способностите на учениците

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на учениците и оценувањето за сите наставни предмети од **задолжителниот, изборниот дел и проектната задача** во рамките на училишната матура, се врши **интерно**¹⁸.

Испитните програми за испитите од училишната матура се изготвуваат екстерно, а спроведувањето на испитите и оценувањето се изведува **интерно** од страна на училишни предметни комисии. По потреба, заради проверка на релијабилноста на оценувањето во различни училишта, одреден примерок на трудови може да бидат и екстерно проверени.

Проверувањето на знаењата, умеењата и способностите на кандидатите за изготвување и презентирање на **проектната задача** се врши **интерно**.

3. НАЧИН НА ОЦЕНУВАЊЕ

Оценката на успехот на ученикот за секој од испитите се искажува одделно на скала од 1-5. Општ успех на државната, училишната матура и завршниот испит не се искажува.

Предлог-прагот за оценката доволен (2), за оценката одличен (5), како и скалата за претворање на бодови во оценки за секој **екстерен испит** ги определуваат стручни комисии по испитот, односно по завршувањето на процесот на оценување, согласно процедурите за организирање и спроведување на екстерниот дел од државната матура.

Предлог-праговите и скалите од стручните комисии се доставуваат до Државниот матурски одбор, кој истите или изменети ги доставува до министерот за образование и наука. Конечната одлука ја носи министерот.

Резултатите на кандидатите кои го положиле екстерниот испит се изразуваат со оценка на скала од 2 - 5 и перцентилен ранг на скала од 0 - 100.

Резултатите на кандидатите кои не го положиле екстерниот испит се изразуваат со бодови.

Државната матура се смета за положена ако ученикот за сите пропишани испити постигне резултат најмалку еднаков на прагот на положеност.

Критериумите за секоја од оценките за **интерните испити** ги изготвуваат училишните предметни комисии, врз основа на испитните програми и испитните задачи за секоја

¹⁸ Проверувањето и оценувањето се изведува од страна на училишни предметни комисии.

учебна година, пред спроведување на испитот. Тие се искажани преку описи на знаења, умеења и способности што кандидатот треба да ги покаже за секоја од оценките.

Резултатите на кандидатите кои го положиле интерниот испит се изразуваат со оценка на скала од 2 - 5.

Резултатите на кандидатите кои не го положиле интерниот испит се изразуваат со бодови.

Училишната матура и завршниот испит се сметаат за положени ако ученикот ги положи сите пропишани испити.

4. КРИТЕРИУМИ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ПОЛАГАЊЕ НА МАТУРА И ЗАВРШЕН ИСПИТ И ИЗБОР НА ПРОЕКТНА ЗАДАЧА

4.1 Гимназиско образование

Критериуми за избор на наставни предмети за полагање на државна матура и училишна матура

Изборен предмет може да биде наставен предмет кој исполнува еден од следните критериуми:

- наставен предмет што се изучува најмалку две учебни години со најмалку два часа неделен фонд¹⁹.
- наставен предмет што се изучува со најмалку 138 часа вкупен фонд²⁰.

Критериуми за избор на проектна задача

- Проектната задача се избира од наставните предмети и области за кои се определил ученикот.

¹⁹ Освен наставниот предмет *филозофија* кој се изучува една учебна година со 3 часа неделен фонд.

²⁰ Освен наставниот предмет *филозофија* кој се изучува со 99 часа вкупен фонд.

4.2 Четиригодишно средно стручно образование

Критериуми за избор на наставни предмети за полагање на државна матура и завршен испит

Изборен предмет може да биде наставен предмет кој исполнува еден од следните критериуми:

- наставен предмет што се изучува најмалку две учебни години со најмалку два часа неделен фонд.
- наставен предмет што се изучува со најмалку 138 часа вкупен фонд.

Критериуми за избор на проектна задача

- Проектната задача во рамките на **државната матура** се избира од наставните предмети и области за кои се определил ученикот.
- Проектната задача во рамките на **завршниот испит** се избира од областа на струката, односно подрачјето на трудот.

4.3 Средно уметничко образование

Критериуми за избор на наставни предмети за полагање на државна матура и училишна матура

Изборен предмет може да биде наставен предмет кој исполнува еден од следните критериуми:

- наставен предмет што се изучува најмалку две учебни години со најмалку два часа неделен фонд²¹.
- наставен предмет што се изучува со најмалку 138 часа вкупен фонд²².

Критериуми за избор на проектна задача

- Проектната задача во рамките на **државната матура** се избира од наставните предмети и области за кои се определил ученикот.
- Проектната задача во рамките на **училишната матура** се избира од наставните предмети карактеристични за насоката.

²¹ Освен наставните предмети *филозофија* и *естетика* што се изучуваат во една учебна година со 3 часа неделен фонд.

²² Освен наставните предмети *филозофија* и *естетика* што се изучуваат со 99 часа вкупен фонд.

